

Образ Лесі Українки в її листуванні / Твоєму йменню вічно пломеніти: Матер. наук. конфер. до 125-річчя від дня народження Лесі Українки. – Новоград-Волинський, 1996. – С. 64.

Грибан Г. В.,
кандидат педагогічних наук,
доцент Житомирського державного
університету ім. І. Франка

ОБРАЗ ЛЕСІ УКРАЇНКИ В ЇЇ ЛИСТУВАННІ

Листування Лесі Українки невід'ємне від її літературної і громадської діяльності. В ньому відображено внутрішній світ письменниці, її участь у боротьбі проти реакції в кінці XIX і на початку XX ст. Без цих листів не можна досконало вивчити творчість Лесі Українки. Образ поетеси розкривається в листах поступово, в процесі зростання її свідомості, формування характеру.

Листування Лесі Українки дитячих і юнацьких років обмежується переважно родинним колом. Але вже в цих листах починає виявлятися і її індивідуальність. Вони свідчать про надзвичайну допитливість, спостережливість, а головне, свідчать про палке прагнення вчитися. Як відомо, Леся навчалася вдома не тільки через хворобу. Її мати /Олена Пчілка/ не терпіла гімназій, оберігаючи своїх дітей від впливу російської мови. З листів Лесі Українки видно, з якою ретельністю вивчала вона іноземні мови, як пристрасно любила мистецтво, музику, малювання, художнє вишивання.

В особі Лесі Українки ми бачимо поєднання багатьох прекрасно душевних якостей. Її характерною рисою була щира лагідність, яка приваблювала всіх, хто з нею спілкувався. Під час вимушених подорожей, перебування в лікарнях, санаторіях, на курортах поетеса своєю вдачею неодмінно завойовувала симпатії товариства.

Проте з роками, із зростанням політичної свідомості, Леся Українка стає суворішою. Коли О. Кобилянська порівняла її з ангелом, вона відповіла:

"...щоб Ви знали, тому ангелові приступна часом така ненависть, яка запевне скинула б його з неба, коли б навіть він туди дістався якимсь чудом". В іншому місці вона пише: "За останні роки у мене взагалі "всепрощення" уменшилось, дасть бог і ще поменшає".

Вона визнавала, що хоч гримання і не в її характері, але це не означає, що вона добра, тільки злість у неї набирає інших форм. Стриманість, уміння володіти собою, "не виходити з берегів" стає її дбайливо вихованою звичкою.

Здатність глибоко приховувати в собі почуття виявлялася і в тому, що Леся була зовні спокійною, коли в душі у неї кипіла буря. "Я взагалі не з таких спокійних, як здаюсь", – писала вона в одному з листів. Зовнішній спокій Лесі Українки вказував на величезну силу волі у хвилини найтрагічніших її переживань. Коли поетеса доглядала свого хворого друга С. К. Мержинського, вся довголітня робота над собою, її залізна загартованість прислужилася їй тут. Вона примусила себе бути найспокійнішою від усіх, хоч і мала найменше ілюзій і надій на одужання хворого. "Через те, – писала Леся, – я при ньому спокійна і сильна і навіть ніколи не зітхаю, інакше він би за мене боявся, а тепер він вірить, що я все витримати можу. Я не зруйную йому сеї віри в його остатнього друга".

Обдарованість і популярність Лесі Українки ніколи не запаморочували їй голови. Навпаки, рідко можна було зустріти таку скромну і чуйну людину, як вона. Кожен, хто шукав у неї матеріальної або моральної допомоги, діставав її. "Я звикла приймати чужі болі і жалі, у мене були і суть тепер близькі товариші, друзі, що звертаються до мене в хвилини смутку і тим, власне, найбільш притягають мене до себе", – писала вона в одному з листів до Івана Франка. Сама поетеса теж мала потребу в душевній підтримці, але доля переслідувала її тим, що вона втрачала найдорожчих їй людей. В одному з листів до О. Кобилянської Леся Українка говорить про потребу, щоб хтось її "душу підтримав", бо душа в неї часто буває "дуже прибита". Леся була людиною правдивою і сміливою у виявленні своїх громадянських

поглядів, але щодо внутрішніх переживань, то тільки в листуванні з небагатьма була одвертою.

В 1897 р. вона писала сестрі О. Косач: "Не скрию від тебе, що бувають у мене хвилини розпачу, коли мені здається, що все даремно, що я от-от упаду на дорозі і важкий хрест задавить мене, але се хвилини тільки, взагалі ж я думаю, що хоч сама не житиму, та завжди буду в силі помагати жити іншим, хто тільки схоче моєї помочі".

Виняткова сила волі Лесі Українки особливо виявилася під час її перебування в Мінську, біля вмираючого С. К. Мержинського, коли вона "...набрала матеріалів» і повезла з собою сюди: лихо лихом, а робота – роботою" /лист до Кобилянської/.

У листах Лесі Українки є чимало цінного матеріалу для вивчення її творчої лабораторії. З них перед нами постає образ невтомного борця проти всякої рутини, експлуатації, поневолення.